

28.6.2024

VN/27315/2023
VN/27315/2023-SM-60

Jakelun mukaisesti

Lausuntoyhteenveto

Sisäministeriö pyysi kansallisen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn ja torjunnan toimenpideohjelman luonnoksesta lausuntoa aikavälillä 23.5.2024-13.6.2024.

Lausuntopyyntö liitteineen julkaistiin hankeikkunassa ja lähetettiin erikseen seuraaville toimijoille: Oikeusministeriö, ulkoministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sisäministeriö, Etelä -Suomen aluehallintovirasto, Itä -Suomen aluehallintovirasto, Lapin aluehallintovirasto, Lounais -Suomen aluehallintovirasto, Länsi - ja Sisä -Suomen aluehallintovirasto, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, Opetushallitus, Poliisihallitus, Puolustusvoimat, Rikosseuraamuslaitos, suojelupoliisi, keskusrikospoliisi, Maahanmuuttovirasto, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI, Poliisiammattikorkeakoulu, Liikenne - ja viestintävirasto Traficom, Valtion koulukodit, Vanhan Vaasan sairaala, Niuvanniemen sairaala, Suomen Kuntaliitto ry, Pelastakaa Lapset ry, Suomen nuorisovaltuustojen liitto NUVA ry, Nuorten Muslimien Foorumi ry, Naisjärjestöjen Keskusliitto ry, Seta ry, Miesjärjestöjen keskusliitto ry, Neogames Finland ry, Helsingin seutun aluehallintovirasto Leena Malkki, Helsingin yliopisto Katja Vallinkoski, Helsingin yliopisto Saija Benjamin, paikalliset yhteistyöverkostot.

Sisäministeriö vastaanotti lausunnot seuraavilta tahoilta: Verke, USKOT-foorumi, valtiovarainministeriö, Poliisihallitus, työ- ja elinkeinoministeriö, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Mieli ry., opetus- ja kulttuuriministeriö, oikeusministeriö, Helsingin yliopisto Saija Benjamin, Helsingin yliopisto Leena Malkki, sisäministeriö, Naisjärjestöjen keskusliitto, Maahanmuuttovirasto, Opetushallitus, Diakonissalaitos, Turvallinen Helsinki -verkosto, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Suomen nuorisovaltuustojen liitto, keskusrikospoliisi, Neogames Finland ry., Terveiden- ja hyvinvoinnin laitos, Poliisiammattikorkeakoulu, Pelastakaa lapset ry, Miesjärjestöjen keskusliitto ry, Kuntaliitto.

Lausunnoissa tuotiin esille toimenpideohjelmaan liittyviä myönteisiä näkökulmia ja esitettiin tarkennuksia eri toimenpideohjelman kohtiin. Useat toimijat toivat esille toimenpideohjelman täytäntöönpanoon liittyviä huomioita ja myös toimijoiden oma rooli toimenpiteiden edistämiseksi nostettiin useammassa lausunnossa esille.

Tässä lausuntoyhteenvedossa on nostettu esille esimerkinomaisesti eri lausunnoissa esille tulleita näkemyksiä, pitäytyen selkeyden vuoksi mahdollisimman pitkälti lausunnoissa käytetyissä muotoiluissa. Lausuntoyhteenvedon laatimisen lisäksi kaikki lausunnot on käyty läpi yksityiskohtaisesti, ja toimenpideohjelmaan on tehty tarkennuksia eri lausunnoissa esitetyistä huomioiden perusteella.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

Eri lausunnoissa kommentointiin toimenpideohjelman lähtökohtia, rakennetta ja toimijoiden roolia. Esimerkiksi Leena Malkki (Helsingin yliopisto) toi lausunnossaan esille, että toimenpideohjelma heijastaa pitkälti väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisytyön suosituksia ja käsityksiä hyvistä käytännöistä niin kuin ne ymmärretään esimerkiksi Radicalisation Awareness Networkin puitteissa. Poliisihallituksen lausunnon mukaan toimenpideohjelmassa on selkeästi määritelty päävastuut, muut vastuutahot sekä tärkeät toimijat. Poliisiammattikorkeakoulun mukaan asiakirjaan kirjatut strategiset tavoitteet, vastuutahot koskevat kirjaukset sekä arviointi luovat edellytyksiä vaikuttavalle toiminnalle. Saija Benjaminin (Helsingin yliopisto) lausunnon mukaan toimenpideohjelma on selkeä ja kompakti, ja toimenpiteet väkivaltaisen ekstremismin torjumiseksi tuovat ohjelmaan lisää vaikuttavuutta ennaltaehkäisyn toimenpiteiden lisäksi. Myös keskusrikospoliisin lausunnossa nähtiin torjunnan tehtävien lisääminen hyvänä ja tarpeellisena täsmennyksenä. Toisaalta keskusrikospoliisin lausunnossa myös tuotiin esille, että toimenpideohjelma ei kuitenkaan tuo torjunnan näkökulmasta juurikaan niin sanottuja kovia keinoja pehmeiden keinojen rinnalle. Valtiovarainministeriö toi esille lausunnossaan, että hyvinvointialueille osoitettavien toimenpiteiden kohdalla on huomioitava, että hyvinvointialueiden tehtävistä säädetään lailla, ja hyvinvointialueille osoitetut tehtävät tulee olla näiden säädettyjen tehtävien piirissä. Kuntaliiton lausunnon mukaan toimeenpanotyössä on korostettava kuntien ohella myös hyvinvointialueiden vastuuta ennaltaehkäisevässä työssä. Turvallinen Helsinki – verkoston lausunnon mukaan Turvallinen Helsinki –verkoston jäsenistön tehtävänkuvien taso ja laajuus huomioiden operatiivisen tason kehittämistyö ei sovellu verkoston toimintaan, mutta verkostossa voidaan kerätä kommentteja jäsenorganisaatioiden valmistelemiin toimenpiteisiin. Mieli ry:n lausunnossa puolestaan tuotiin esille, että toimenpideohjelma ottaa hyvin huomioon ekstremismin ja radikalisoitumisen laajasta näkökulmasta, mukaan lukien yksittäisten kansalaisten ja perheiden roolin, vaikka toimenpideohjelma keskittyikin ohjaamaan yhteiskunnan eri toimijoiden ennaltaehkäisevää ja torjuvaa työtä. Etelä-Suomen aluehallintoviraston lausunnossa nostettiin esille, että todellinen ennaltaehkäisy tehdään lasten ja perheiden parissa ja että perheiden hyvinvointia ja integroitumista yhteiskuntaan ja yhteisöihin voidaan tukea vahvasti yhteisöllisellä ja osallisuutta vahvistavalla työotteelle kaikissa lapsia ja perheitä kohtaavissa palveluissa. Opetushallituksen lausunnon mukaan myös kotoutumisen tukemisessa voidaan ennaltaehkäistä väkivaltaista radikalisoitumista ja väkivaltaista ekstremismia. Leena Malkin (Helsingin yliopisto) lausunnon mukaan on tärkeää, että toiminta kohdistuu käytännössä eri väkivaltaisen ekstremismin muotoihin realistisen tilannearvion pohjalta, eikä kohdistu esimerkiksi asenteiden tai poliittisten näkökohtien vuoksi yli- tai alimitoitettusti joihinkin ihmisryhmiin.

Osassa lausunnoissa kommentoitiin toimenpideohjelman strategiaa. Opetushallituksen lausunnossa ehdotettiin lisäystä toimenpideohjelman strategisiin linjauksiin tuomalla esille, että sukupuolinäkökulman lisäksi olisi tärkeää huomioida läpileikkaavasti myös yhdenvertaisuuslain syrjintäperusteet. Myös valtiovarainministeriön lausunnossa kommentoitiin strategisia linjauksia toteamalla, että ennaltaehkäisy ja torjunta kohdennetaan koko väestöön ja kaikkiin ihmisryhmiin, ja että pyrkimys on huomioida toimenpiteissä laaja-alaisesti eri lähestymiskulmat. Valtiovarainministeriön mukaan sukupuolinäkökulman mainitseminen erikseen vaikuttaa tällöin irralliselta. Naisjärjestöjen keskusliitto puolestaan kiitti lausunnossaan, että strategiassa on nostettu esille sukupuolinäkökulman huomioiminen läpileikkaavasti. Pelastakaa Lapset ry:n lausunnossa puolestaan tuotiin esille, että strategialinjauksissa tulisi painottaa vanhempien ja perheiden roolia, sekä kautta linjan nuorten omaa toimijuutta ja aktiivista roolia ekstremismin ennaltaehkäisyssä. Keskusrikospoliisin lausunnon mukaan toimenpideohjelmassa ei ole tuotu esille varsinaisena toimenpiteenä tai strategisena linjauksena rikostiedustelun tai –tutkimuksen roolia tai merkitystä väkivaltaisen ekstremismin torjunnassa.

Useassa lausunnossa kiitettiin kolmannen sektorin työn huomioimista. Esimerkiksi Verken lausunnon mukaan järjestökenttä on huomioitu toimenpideohjelmassa kattavasti. Verken lausunnossa kuitenkin muistutettiin, että myös kirkon ja seurakuntien toimesta tehdään merkittävää nuorisotyötä, ja on valtavan tärkeää, että nuoret nähdään tiedontuottajina. Myös Suomen Nuorisovaltuustojen Liiton lausunnossa kiitettiin siitä, että kolmas sektori ja nuorisotyö on tunnustettu keinona lisätä nuorten osallisuuden ja ryhmään kuulumisen kokemuksia. Lausunnossa myös tuotiin esille nuorisovaltuustojen hyödyntäminen osallistamisessa, ja huomautettiin kansalaisyhteiskunnan mahdollisuuksista tavoittaa nuoria.

Myös digitaalisen ympäristön merkitystä tuotiin esille osassa lausuntoja. Esimerkiksi Diakonissalaitos toi esille lausunnossaan haluavansa kiinnittää huomioita digitaalisen toimintaympäristön ja uusien teknologioiden merkityksen ennakkoivaan huomioimiseen toimenpideohjelmassa. Neogames toi lausunnossaan puolestaan toimenpiteisiin liittyen esille tarpeen kartoittaa ja poistaa kehittyvien teknologioiden hyödyntämistä haittaavia lainsäädännöllisiä esteitä sekä tarpeen edistää yhteistyötä verkkoyhteisömanagerien ja -moderaattoreiden kanssa. Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnossa tuotiin puolestaan esille toimenpiteeseen liittyen digitaalisten ympäristöjen kehittäjien ja ylläpitäjien rooli ja vastuu.

Osassa lausunnoista tuotiin esille myönteisenä tutkitun tiedon ja osaamisen lisääminen sekä tarkentavia huomioita tähän liittyen. Esimerkiksi Naisjärjestöjen Keskusliitto toi esille pitävänsä tärkeänä,

että tutkittua tietoa väkivaltaisesta radikalisoitumisesta ja ekstremismistä lisätään, ja toivoi, että uutta tietoa tuotettaisiin myös ilmiöiden sukupuolittuneisuudesta. THL puolestaan toi lausunnossaan esille, että myös kolmannen sektorin toimijoiden ja sote- ja sivistyspalveluissa asiakastyötä tekevien kokemustieto olisi olennaista ottaa huomioon tutkitun tiedon lisäämisessä. THL toi lausunnossaan esille myös pitävänsä tärkeänä, että toimenpideohjelmassa yksilöidään nykyistä tarkemmin, mihin tarkoitukseen ja millaista tietoa tarvitaan, sekä miten tutkimus resursoidaan ja tuotetaan. Etelä-Suomen aluehallintoviraston lausunnossa puolestaan nostettiin esille, että koulutusten järjestämisessä ja muun tiedon lisäämisessä tulee huomioida tiedon säännöllinen ylläpitäminen ja valtakunnallisesti tasavertaiset mahdollisuudet osallistua ja saada tietoa. Kuntaliitto puolestaan pitää lausuntonsa mukaan tärkeänä, että toimenpideohjelmassa painottuu osaamisen ja tiedon lisääminen, viestintä, yhteistyöverkostot ja yhteistyö, tutkimustyö sekä käytännön työkalujen kehittäminen.

Useassa lausunnossa tuotiin esille huoli rahoituksen riittävydestä toimenpiteiden edistämiseen. Tämä korostui etenkin kolmannella sektorilla tehtävään työhön liittyen. Esimerkiksi Diakonissalaitoksen lausunnon mukaan työn jatkuvuuden ja pitkäjänteisyyden näkökulmasta vaikuttavien käytäntöjen rahoitus tulee turvata tulevaisuudessa. Leena Malkki (Helsingin yliopisto) puolestaan nosti esille lausunnossaan, että toimenpideohjelman toimenpiteitä on paljon ja osa niistä on hyvin laajoja ja vaativia, mikä on ristiriidassa sen kanssa, että ainakin tähän asti väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn osoitetut resurssit ovat olleet hyvin vaatimattomia. Malkki toi myös lausunnossaan esille resurssierot muihin maihin nähden. Suomen Nuorisovaltuustojen Liiton lausunnossa tuotiin esille toive siitä, että toimenpiteille varataan riittävät taloudelliset resurssit ja henkilöresurssit, jotta ennaltaehkäisevä tavoite toteutuu. Oikeusministeriön lausunnossa puolestaan nostettiin esille, että lyhyiden hankkeiden rahoituksen mielekkyyttä pohdittaisiin ja panostettaisiin ennen kaikkea siihen, miten voitaisiin vakiinnuttaa jo hyvät ja toimiviksi arvioidut käytännöt. Myönteisenä useassa rahoituksen käsittelyä käsittelevässä lausunnossa nähtiin kuitenkin toimenpide liittyen kansallisen tason koordinaation lisäämiseen kolmannen sektorin rahoitukseen liittyen.

Myös toimenpideohjelman arviointia kommentointiin lausunnoissa. Esimerkiksi KAVI:n lausunnossa haluttiin kiinnittää huomiota siihen, että arviointi ei jäisi vain tehtyjen toimenpiteiden listaamiseksi viranomaistoimijoiden toimesta, vaan toimenpiteiden vaikutuksia pyrittäisiin arvioimaan myös laadullisesti riippumattomien tutkijoiden toimesta. Poliisiammattikorkeakoulun lausunnossa puolestaan todettiin, että toimenpideohjelmaan kirjattuja toimenpiteitä on tärkeää kyetä seuraamaan ja niiden vaikuttavuutta arvioimaan, ja että seurannan ja vaikuttavuuden arvioinnin myötä on mahdollista tarkastella toimenpiteiden vaikuttavuuden lisäksi myös ilmiöön liittyviä kehityskulkuja.

Johtava asiantuntija

Jenni Raitanen

Liitteet

-

Jakelu

SM Sisäministeriö, Tomi Vuori
SM Sisäministeriö Stefan Gerkman

Tiedoksi

SM Sisäministeriö, Kirsi Pimiä
SM Sisäministeriö, Timo Kerttula

VN/27315/2023-SM-60

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: